

Onderwerp Netcongestie
ter informatie

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 14 050

Bijlage(n)

Ons kenmerk 157879-2025

Datum 27-8-2025

Uw brief van

Uw kenmerk 

Geachte lezer,

1. Inleiding

Netcongestie is op dit moment een van de grootste uitdagingen voor de ruimtelijke en economische ontwikkeling én de verduurzaming van onze gemeente. In deze brief schetsen we in hoofdlijnen de invloed van netcongestie op de volkshuisvesting, economie, maatschappelijke voorzieningen, de verduurzaming van woningen en bedrijven, en de mobiliteit. De ambities op al deze terreinen staan onder druk zolang het elektriciteitsnet nog niet is verzwakt.

Ook in tijden van netcongestie moeten we blijven werken aan woningbouw, een toekomstbestendige economie, goede voorzieningen en de verduurzaming van onze samenleving. We zetten ons in om het elektriciteitsnet slimmer te benutten, waar dat mogelijk is. Daarnaast zoeken we naar maatregelen om de capaciteit tijdelijk te vergroten en naar alternatieve manieren van plannen en bouwen die minder afhankelijk zijn van het elektriciteitsnet. Als gemeente hebben we niet alle sleutels in handen. We intensiveren daarom de samenwerking met de netbeheerders op alle fronten.

Net als andere gemeenten moeten we nog lange tijd werken binnen deze nieuwe werkelijkheid van netcongestie. Daarbij moeten we eerlijk zijn: er zijn geen snelle of eenvoudige oplossingen. Bovendien blijven de inzichten over netcongestie zich ontwikkelen. We ontwikkelen daarom al doende een aanpak. Daarbij realiseren we ons ook dat het nodig kan zijn op enig moment om ambities tijdelijk te herzien, totdat het elektriciteitsnet voldoende is uitgebreid.

In 2024 hebben wij u al meerdere keren geïnformeerd over netcongestie. De laatste keer was via onze brief van 4 december 2024 (kenmerk 342839-2024). Daarin beschreven we onze gezamenlijke acties met Enexis rond de noodzakelijke verzwaring van het elektriciteitsnet. Ook gaven we aan dat wij u rond de zomer zouden

informereren over hoe we omgaan met netcongestie in de periode tot deze netverzwaring is gerealiseerd. Met deze brief doen wij dat.

2. Netcongestie definitief gearriveerd

Decennialang speelde bij bouw- en verbouwplannen de beschikbaarheid van elektriciteit geen rol. De verwachte groei van de vraag naar elektriciteit neemt tussen 2019 en 2050 toe met ongeveer een factor vier. Dit legt een grote druk op de transportcapaciteit van het elektriciteitsnet, dat ontworpen is voor de situatie van vóór de energietransitie. Om te voorkomen dat het net overbelast raakt hanteren netbeheerders een stop voor nieuwe en verzwaarde aansluitingen. In andere delen van Nederland speelt dit al langer. Maar helaas sinds anderhalf jaar is netcongestie ook in onze gemeente gearriveerd. Grootverbruikers in Groningen krijgen sinds januari 2024 geen nieuwe of verzwaarde aansluitingen meer. Kleinverbruikers kunnen nog wel een (verzwaarde) aansluiting krijgen maar de wachttijden lopen op. In december 2024 heeft Enexis veel kleinverbruikers (vooral woningen) laten weten dat zij lang moeten wachten op een nieuwe of verzwaarde aansluiting, sommigen zelfs tot eind 2027.

Deze stop op nieuwe en verzwaarde aansluitingen heeft gevolgen voor het realiseren van woningen, bedrijven en maatschappelijke voorzieningen, het verbouwen en verduurzamen van bestaande woningen, bedrijven en maatschappelijke voorzieningen zoals scholen, het ontwikkelen van duurzame elektriciteitsopwek en het verduurzamen van onze mobiliteit.

Verderop in deze brief geven wij een inventarisatie van de impact van netcongestie op de woningbouw, economie, het maatschappelijk vastgoed, de energietransitie en mobiliteit.

3. Netverzwaring: Structurele oplossing

Het verzwaren van het elektriciteitsnet is nodig en vormt een ingrijpende operatie die meerdere jaren in beslag neemt. Netbeheerders zetten alles op alles om het netwerk zo snel mogelijk uit te breiden.

Op het midden- en laagspanningsnet worden momenteel uitbreidingen gepland en voorbereid, waaronder circa veertien nieuwe middenspanningsstations en meer dan zevenhonderd transformatorhuisjes binnen onze gemeente. In de brief van december hebben wij toegelicht hoe hiervoor een intensieve samenwerking tussen Enexis en de gemeente is opgezet, met als doel deze voorzieningen zo spoedig mogelijk te realiseren.

Ook binnen het hoogspanningsnetwerk vinden grote aanpassingen plaats, waaronder de aanleg van een nieuw hoogspanningsstation bij Meerstad en uitbreidingen van bestaande hoogspanningsstations. Een essentieel project voor onze stad en regio is de uitbreiding van het hoogspanningsstation Viervelaten.

Tussen 2029 en 2035 verwachten de netbeheerders dat uitbreidingen van het elektriciteitsnet gereed zijn om een deel van de bestaande knelpunten aan te pakken (bron: Netbeheer Nederland, Capaciteitskaart). De verwachting is dat de volledige verzwarringsoperatie, met de oplevering van nieuwe en uitbreiding van bestaande hoogspanningsstations, rond 2035 is afgerond. Tot die tijd blijft sprake van

netcongestie. We blijven voortdurend bepleiten dat met hoge prioriteit wordt gekeken naar de netverzwaringen die noodzakelijk zijn voor Nij Begun.

4. Handelingsperspectief: stadsontwikkeling in tijden van netcongestie

Zolang de netverzwaring nog niet is gerealiseerd, zoeken we – waar mogelijk – naar andere manieren om woningbouw, bedrijvigheid, onderwijsvoorzieningen en maatschappelijke initiatieven mogelijk te maken. Ook streven we ernaar om de verduurzaming van de gebouwde omgeving en mobiliteit zoveel mogelijk voort te zetten.

Dit noemen we het Handelingsperspectief: zoeken naar mogelijkheden om ontwikkelingen te realiseren zonder (groot) extra beslag te leggen op de transportcapaciteit van het elektriciteitsnet. Het gaat daarbij om het slimmer benutten van het bestaande net, bijvoorbeeld door:

- beter inzicht te krijgen in prognoses en daadwerkelijk netgebruik;
- de grenzen van de technische mogelijkheden van het bestaande net op te zoeken;
- en stimuleren van en afspraken te maken over het afvlakken van pieken in elektriciteitsgebruik (netcongestiemanagement).

Daarnaast denken we aan het toevoegen van regelbare opwek (zoals generatoren) en het realiseren van gebouwen of woonwijken die minder afhankelijk zijn van het reguliere elektriciteitsnet.

Ook na de netverzwaring blijft het verstandig om efficiënter met het elektriciteitsnet om te gaan dan we de afgelopen jaren gewend waren. Zo voorkomen we dat we in de toekomst opnieuw te maken krijgen met netcongestie.

Heel Nederland is op zoek naar manieren om deze lange periode van beperkte netcapaciteit het hoofd te bieden. We beseffen ook dat er geen oplossingen zijn die alles direct weer mogelijk maken. Ook tijdelijke oplossingen vragen tijd om te implementeren.

Verderop in deze brief lichten we in hoofdlijnen toe wat wij verstaan onder het Handelingsperspectief.

5. Samenwerking netbeheerders en strategische sturing

Hoewel we niet eindverantwoordelijk zijn voor het elektriciteitsnet, hebben we wel te maken met de maatschappelijke gevolgen van netcongestie. Inwoners en bedrijven spreken de gemeente ook aan wanneer hun mogelijkheden om zich te vestigen, uit te breiden, te groeien of te verduurzamen in de knel komen.

De taakverdeling en verantwoordelijkheden tussen gemeente en netbeheerder functioneerde decennialang prima. De gemeente plande ruimtelijke ontwikkelingen, bepaalde de ligging en het planologische profiel et cetera. De netbeheerders organiseerden de bijpassende energievoorziening. Dit model werkte omdat netbeheerders de plannen konden faciliteren met gas- en elektriciteitsaansluitingen.

Nu voldoet dit model niet meer. Een intensievere samenwerking op alle fronten is nodig. De keuzes die wij als gemeente immers maken, beïnvloeden de mate waarin en

waar netcongestie optreedt. Tegelijkertijd beïnvloeden de keuzes van netbeheerders weer wat, waar en wanneer wij nog kunnen ontwikkelen.

Ook communicatie over een maatschappelijk opgave zoals netcongestie overstijgt de communicatie tussen netbeheerder en haar klanten. Wij willen meer in gezamenlijkheid met Enexis oplopen bij het communiceren over de status van netcongestie en het creëren van bewustwording bij bedrijven en inwoners, maar ook samen uitdragen wat onze inwoners en bedrijven kunnen doen om bij te dragen aan het beperken van netcongestie.

Op het vlak van netverzwaring hebben we de samenwerking al ingericht. Sinds november 2024 werkt een Inpassingsteam van zowel gemeente als Enexis aan de extra elektriciteitsinfrastructuur voor midden- en laagspanning. Voor de hoogspanningsprojecten is het Versnellingsatelier, bestaande uit TenneT, Enexis en de gemeente ingericht. We zijn nu met de netbeheerders in gesprek om ook een samenwerking in te richten voor het Handelingsperspectief en communicatie.

Tot slot richten wij een governance-structuur in met de netbeheerders die ons de mogelijkheid biedt om ook op strategische afwegingen over de ontwikkeling van onze stad en dorpen in samenhang met de ontwikkeling van het elektriciteitsnet beter op elkaar af te stemmen.

6. Lobby

Wij hebben de afgelopen periode – en blijven dat ook doen – bij herhaling richting het kabinet de bijzondere positie van Nij Begun en de morele verplichting jegens inwoners van het aardbevingsgebied onder de aandacht gebracht. Zo zorgen we ervoor dat de belofte van het kabinet om samen met de netbeheerders alles in het werk te stellen om congestie op het laagspanningsnet in Groningen te voorkomen, niet wordt vergeten. Zowel voor het versterkingsprogramma als voor de economische agenda is het immers onvoorstelbaar dat netcongestie daar mogelijk een rem op kan zetten. We blijven er daarom scherp op om bij elke gelegenheid met relevante kabinetsleden te benadrukken dat er alle aanleiding is om juist in Groningen extra tempo te maken met de netverzwaring.

Ook zien we dat heel Nederland worstelt met netcongestie. De ACM en de netbeheerders opereren binnen de wetgeving en kaders van het Rijk en Europa uit de tijd dat gebrek aan transportcapaciteit geen issue was. Deze wet- en regelgeving verlangt aanpassing naar de nieuwe realiteit. We trekken actief op met andere gemeenten, ook in VNG-verband. We wisselen kennis en oplossingen uit en lobbyen gezamenlijk bij het Rijk om alles in het werk te stellen om netcongestie voortvarend aan te pakken en de maatschappelijke impact ervan te beperken.

7. Wat is de impact van netcongestie?

Wat de impact van netcongestie is op onze ambities, wanneer er geen aanvullende verzachtende maatregelen worden genomen, staat per thema in onderstaande alinea's.

7.1 Wonen, gebiedsontwikkeling en wijkvernieuwing

Bestaande woningen

De vraag naar transportcapaciteit bij woningen neemt toe door de overstap naar elektrisch verwarmen, koken en rijden en het plaatsen van zonnepanelen. Dit vraagt veelal om zwaardere aansluitingen. In december 2024 kregen bijna 800 kleinverbruikers in de gemeente Groningen het bericht dat zij tot 2 jaar moeten wachten voordat ze een zwaardere aansluiting krijgen. Woningeigenaren krijgen nog wel een zwaardere of een nieuwe aansluiting, maar de wachtrij groeit verder met elke week weer nieuwe aanvragen. Dit heeft impact op het tempo waarin huishoudens kunnen verduurzamen.

Voor de transitie naar een aardgasloze samenleving verwarmen we gebouwen bij voorkeur met een warmtenet. Een warmtenet levert ten opzichte van warmtepompen minder druk op het elektriciteitsnet. Toch neemt ook in wijken met een warmtenet de druk op het elektriciteitsnet toe door onder andere warmteoverdrachtsstations en de overstap naar elektrisch koken. Enexis heeft toegezegd capaciteit beschikbaar te houden voor de elektriciteitsvraag van Warmtestad. Zo heeft de verdere uitrol van het warmtenet zelf naar verwachting geen last van de netcongestie. Of in wijken met het warmtenet ook altijd de overstap naar elektrisch koken probleemloos kan is nog de vraag.

In de wijken zonder zicht op een aansluiting op een warmtenet stappen huishoudens meestal over op verwarmen met een warmtepomp. In combinatie met elektrisch koken en elektrisch rijden is hiervoor vaak een zwaardere netaansluiting nodig. Wij verwachten dan ook dat de elektrificatie van woningen in niet-warmtenetwijken belemmerd wordt door te kleine netaansluitingen die niet tijdig verzwaard kunnen worden.

Woningbouwprogrammering en Gebiedsontwikkeling

Voor onze grote gebiedsontwikkelingen Suikerzijde, Meerstad en Stadshavens is voor de komende jaren capaciteit op het net gereserveerd voor nieuwe woningen. Deze gebiedsontwikkelingen kunnen nog vooruit. Voor de middellange termijn is onduidelijk of er genoeg ruimte op het net beschikbaar is om de woningbouw hier tijdig te realiseren. De geplande netverzwaringen op het hoogspanningsnet zijn dan nog niet gereed.

De realisatie van maatschappelijke en commerciële wijkvoorzieningen ondervindt problemen omdat er geen ruimte is voor nieuwe grootverbruikers. Zonder oplossingen of perspectief voor grootverbruikers is de realisatie van maatschappelijke voorzieningen, economische plinten, publieke laadpleinen later dan oplevering van woningen. Dit vergroot ook de druk op de bestaande voorzieningen.

Voor de kleinere woningbouwprojecten waarvoor nog geen aansluiting is aangevraagd, is het veelal de vraag of hiervoor voldoende capaciteit is. We kijken komende periode naar de consequenties voor onze woningbouwprogrammering.

Wijkvernieuwing en versterkingsopgave

Netcongestie beïnvloedt de wijkvernieuwing. Voor sloop- en nieuwbouw is veelal een nieuwe of zwaardere aansluiting nodig. Ook hier is het onzeker of er voldoende capaciteit is voor projecten waarvoor nog geen aansluiting is aangevraagd. Hiervoor geldt voor sommige delen van de gemeente een wachtrij. Netcongestie vormt zo een uitdaging voor onze wijkvernieuwing, verduurzamingsambities en de prestatieafspraken met woningbouwcorporaties.

In het versterkingsgebied verhoogt sloop- en nieuwbouw potentieel de druk op het elektriciteitsnet. Ook de combinatie van versterkingsmaatregelen met verduurzaming in bestaande woningen stimuleert woningeigenaren tot verdere verduurzamingsmaatregelen die extra druk leggen op het elektriciteitsnet. De NCG is verantwoordelijk voor deze projecten en de versterkingsoperatie. In december gaf Enexis specifiek voor het aardbevingsgebied aan alles op alles te zetten om het elektriciteitsnet hier te versterken en uit te breiden. Hierin werkt Enexis nauw samen met de NCG en de aardbevingsgemeenten.

7.2 Economie

Bestaande bedrijven

De meeste bedrijven hebben een grootverbruiksaansluiting. Grootverbruikers moeten in onze gemeente tot de netverzwaring gereed is wachten op een nieuwe of verzwaarde aansluiting. De impact op de duurzame groei van onze economie is groot. Het uitbreiden of verduurzamen van bestaande bedrijven kan alleen binnen het gecontracteerde transportvermogen dat ze nu hebben. Bij uitbreiding van productie of verduurzaming lopen bedrijven nu tegen de grens van hun contract aan. We zien dat steeds meer bedrijven hier tegenaan lopen.

Nieuwe bedrijven

Groningen biedt met kavels op nieuwe bedrijventerreinen ruimte voor bedrijven, maar zonder een grootverbruikersaansluiting met transportcapaciteit. Zonder elektriciteit kan nieuwe bedrijvigheid zich hier niet vestigen op deze kavels. Nieuwe bedrijvigheid kan zich over het algemeen wél vestigen in bestaand vastgoed met een actieve elektriciteitsaansluiting, maar ook hier enkel binnen het gecontracteerde transportvermogen.

Netcongestie is dus een serieus beletsel voor de doorontwikkeling van onze economie en werkgelegenheid, het ontwikkelen en uitbreiden van werklocaties, de uitgifte en verkoop van kavels, het intensiveren van bestaande werklocaties en het verduurzamen en toekomstbestendig maken van werklocaties.

7.3 Maatschappelijk vastgoed en voorzieningen

De netcongestie heeft sinds begin 2024 invloed op de nieuwbouw en renovatie van het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed. Er is onzekerheid of en wanneer gebouwen worden aangesloten op het elektriciteitsnet.

Dit soort gebouwen heeft in meerderheid een grootverbruiksaansluiting. Maatschappelijke voorzieningen (scholen, politiebureaus, etc.) krijgen voorrang op de wachtlijst zodra er netcapaciteit te verdelen is. Komende jaren is geen extra netcapaciteit voor grootverbruiksaansluitingen beschikbaar, en daarmee ook niet voor

maatschappelijke voorzieningen. Nieuw te bouwen voorzieningen worden daardoor later gerealiseerd dan gepland. Dit heeft impact op het voorzieningenniveau voor onze inwoners.

Onder andere de onderwijshuisvesting ondervindt de gevolgen van netcongestie. De benodigde grootverbruiksaansluitingen voor de nieuwe en te renoveren onderwijsgebouwen zijn nu veelal niet gegarandeerd, wat de voortgang van het scholenplan 'Gro up 2024-2039' beïnvloedt en noopt tot andere keuzes.

Ook onze sportvoorzieningen ondervinden hinder van netcongestie bij het uitbreiden, vervangen en verduurzamen. Dit wordt momenteel uitgewerkt in de 'Uitvoeringsagenda masterplan sportvoorzieningen'. De komende jaren staan er nieuwe sportparken gepland, alsmede de verduurzaming van bestaand sportvastgoed. De uitvoering van deze projecten komt als gevolg van netcongestie onder druk te staan en verlangt mogelijk andere keuzes.

Om de doelen uit het Klimaatakkoord te halen moeten we jaarlijks 4% van onze maatschappelijke vastgoedportefeuille verduurzamen. Voor ons gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed wordt, qua planning, kosten en impact (CO₂) momenteel de 'Routekaart verduurzaming maatschappelijk vastgoed' herijkt. Zolang er netcongestie is, kunnen wij met onze bestaande elektriciteitsaansluitingen dit vastgoed niet volledig verduurzamen. Het maximaal en integraal verduurzamen kan wanneer het net is verzwaaard.

7.4 Mobiliteit

We stimuleren de transitie van fossiele brandstof naar elektrische voertuigen. Het elektrificeren van ons eigen wagenpark, het wagenpark van onze bedrijven en onze inwoners komt onder druk te staan als er niet genoeg laadvoorzieningen zijn. Het aantal laadplekken moet daarom groeien. Nieuwe aanvragen voor openbare laadpalen kunnen niet altijd tijdig worden gehonoreerd omdat die te maken hebben met een wachtrij voor kleinverbruiksaansluitingen. Laadpleinen en oplaadvoorzieningen in buurtstallingen en garages die een grootverbruiksaansluiting nodig hebben, kunnen niet worden aangesloten. Ook huishoudens en bedrijven die op eigen terrein met een eigen stroomaansluiting willen opladen hebben last van netcongestie. Bedrijven kunnen hun aansluiting niet verzwaren en een huisaansluiting verzwaren kent een lange wachtrij. Dit beïnvloedt de bereidheid om over te stappen op elektrisch rijden.

7.5 Energietransitie

Onze ambitie is om in 2035 CO₂-neutraal te zijn. Hiervoor moeten we naast verduurzamen, zoveel als mogelijk energie zelf binnen de gemeentegrenzen duurzaam opwekken.

Ten aanzien van verduurzamen geldt dat het besparen van energie door isolatie en gedragsverandering altijd bijdraagt aan het minder verbruiken van fossiele brandstoffen. Netcongestie heeft hier geen invloed op. Alleen de maximale verduurzaming van vastgoed door warmte en koken te elektrificeren wordt wel belemmerd door netcongestie.

Ten aanzien van hernieuwbare energie opwek binnen onze gemeente is zonne-energie belangrijk voor het behalen van onze energietransitie doelstellingen. Ongeveer de helft

van de zonne-energie moet straks komen van panelen op daken van bedrijven en woningen en boven parkeerplaatsen. Bedrijven die de potentie hebben voor een zonnedak krijgen nu geen (verzwaarde) aansluiting. Plannen om P+R terreinen en andere parkeerplaatsen te voorzien van een zonnecarport zijn gepauzeerd. Huishoudens die zonnepanelen willen of hun installatie willen uitbreiden, komen vaak in de wachtrij voor een zwaardere aansluiting. Tot slot is het elektriciteitsnet is niet berekend op de grootste pieken van terug geleverde zonnestroom. Nu al schakelen omvormers soms uit op piekmomenten van zonnestroom. Dit beïnvloedt het terugverdienmodel en daarmee het enthousiasme om ze te plaatsen.

Totdat het elektriciteitsnet is uitgebreid, is er onvoldoende capaciteit voor zonneparken. Hierdoor zijn al enkele kleinschalige zonneparken niet doorgegaan. Ook de ontwikkeling van het zonnepark Meerstad-Noord ondervindt de gevolgen van netcongestie en kan niet van het begin af aan alle stroom kwijt op het net en wordt gefaseerd aangelegd.

Naast zonne-energie is windenergie belangrijk om binnen de gemeente hernieuwbare energie op te wekken. De lange doorlooptijden van windprojecten maken dat geplande realisatie later is dan het moment dat de netverzwaring klaar is. Deze ambitie ondervindt naar verwachting dus geen gevolgen van netcongestie.

8. Handelingsperspectief

Onder het ontwikkelen van een Handelingsperspectief plaatsen wij de volgende acties:

8.1 Prognoses onder de loep

De prognoses voor netcongestie zijn gebaseerd op de autonome groei in de vraag naar elektriciteit, de elektriciteitsvraag van verwachte ruimtelijke ontwikkelingen en de extra stroomvraag door verduurzamingsambities. In andere gemeenten blijkt dat wanneer netbeheerders en de gemeente gedetailleerd kijken naar prognoses voor netbelasting, deze prognoses soms worden bijgesteld. Soms leverde dat extra ruimte op omdat bijvoorbeeld ontwikkelingen minder snel verlopen dan aanvankelijk aangenomen of dat er claims zijn op netcapaciteit die in werkelijkheid niet gebruikt worden. We gaan samen met onze netbeheerder Enexis en Tennet in detail de belasting en claims op het netwerk onder de loep nemen en daarmee op zoek naar ruimte.

8.2 Technische mogelijkheden verkennen

Het Nederlandse elektriciteitsnet is een van de betrouwbaarste ter wereld, en dat is een groot goed. De netbeheerders hanteren strenge normeringen die deze hoge betrouwbaarheid waarborgen. Toch zien we dat netbeheerders op steeds meer plekken nu zoeken naar mogelijkheden om het netwerk gecontroleerd zwaarder te belasten dan voorheen gewoon was. Daarnaast kan soms met relatief beperkte ingrepen in het bestaande netwerk al verbeteringen worden gerealiseerd. We beseffen dat het mandaat en de kennis en kunde hiervoor bij de netbeheerders ligt, maar we voeren wel gesprekken met hen over welke acties op dit vlak momenteel worden ondernomen.

8.3 Netcongestiemanagement

Het elektriciteitsnet biedt gedurende het grootste deel van de dag voldoende capaciteit. Alleen op piekmomenten overstijgt de vraag de capaciteit. Daarom zoeken wij samen

met Enexis, inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen naar manieren om pieken in de elektriciteitsvraag af te vlakken. Dit doen we door in te zetten op energiebesparing en door de vraag naar transportcapaciteit beter te spreiden over de dag.

Netbeheerders kunnen in de toekomst variabele tarieven afspreken om bedrijven en consumenten aan te moedigen om elektriciteit te gebruiken tijdens periodes van weinig vraag. Sinds een recent Codebesluit van de ACM is ook het afnemen van ongebruikt gecontracteerd vermogen en dat beschikbaar stellen aan andere netgebruikers een mogelijk middel geworden. In de context van netcongestiemanagement spelen ook groepscontracten een rol. Dit gaat om initiatieven waarbij bedrijven worden samengebracht om hun stroomvraag niet individueel, maar gezamenlijk te benaderen. Binnen een groepscontract stemmen ze dan af wie wanneer en hoeveel stroom verbruikt, om zo de totale piekvraag naar elektriciteit kleiner te maken. Tot slot kan het gedeeltelijk inperken ('curtailment') van de teruglevering van een zonne- of windpark helpen om pieken op het elektriciteitsnet af te vlakken.

Ook voor laadpalen liggen er kansen voor netcongestiemanagement. Door een laadprofiel in te stellen, kan de laadpaal het maximale vermogen beperken tijdens piekuren op het elektriciteitsnet. Met flexibele tarieven kan het laden buiten de piekmomenten op het net worden gestimuleerd. Dit biedt perspectief om het bijplaatsen van laadpalen op huidig tempo voort te zetten, omdat het elektriciteitsnet niet wordt overbelast, en is de impact van netcongestie op elektrisch rijden beperkt. Voor onze eigen openbare laadpalen maken wij hier afspraken over met Enexis. Voor openbare laadpalen van derden voeren we hierover het gesprek.

8.4 Groningen Stroomt Door

Met het samenwerkingsverband Groningen Stroomt Door werken we samen met Enexis en bedrijvenverenigingen actief eraan om waar mogelijk de impact van netcongestie op bedrijven te verkleinen. Dit doen we door gebiedsgericht onderzoek te doen op bedrijventerreinen, waarbij we kijken naar collectieve én individuele oplossingen. Ook de bewustwording bij bedrijven over netcongestie is nog relatief beperkt en vraagt aandacht.

Binnen Groningen Stroomt Door kijken Enexis, bedrijven en gemeente in een gezamenlijke zoektocht naar mogelijkheden voor:

- energiebesparing;
- lokale opwek en afname;
- batterij opslag individueel of collectief;
- load shifting: slim laden elektrische voertuigen of verschuiven elektriciteitsvraag;
- gebruik maken van elkaars laadinfrastructuur of laadplein;
- andere contractvormen zoals Capaciteitsbeperkende contracten (CBC) en Groepstransportovereenkomsten (GTO);
- gesloten Distributiesysteem (GDS);
- directe elektriciteitsverbindingen tussen bedrijven.

De praktijk leert ons dat er veel inspanning nodig is om resultaten te behalen. Het is een kwestie van lange adem. Wij menen dat we de werkzaamheden van Groningen Stroomt Door moeten voortzetten als een structurele activiteit. Dit om bedrijven blijvend te ondersteunen bij het begrijpen van netcongestie, knelpunten in kaart te

brengen en bedrijven – zowel individueel als gezamenlijk – te helpen en, waar mogelijk, oplossingen te vinden om netcongestieproblemen te voorkomen. Zo spreken we met gespecialiseerde bedrijven over energie-oplossingen achter de meter. Denk aan een mix van zonnepanelen, batterijen, loadshifting en aggregaten, met een kleine aansluiting van Enexis als basis. Binnenkort is een kennissessie met stakeholders over de toepasbaarheid voor nieuwe vestigingen.

8.5 Wachtrijmanagement

We zien bij andere gemeenten dat zij voor nog te verkopen (bedrijfs)kavels zelf al een stroomaansluiting aanvragen. Hierdoor staat een kavel op de wachtrij, wat betekent dat de gemeente automatisch gesprekspartner wordt van de netbeheerder over de aansluiting en de verwachtingen rond zo'n aansluiting. Wanneer een nieuw bedrijf zich meldt voor dat kavel, kan het verkocht worden inclusief een al lopende aanvraag (of misschien al een toegekende capaciteit). Ook in Groningen onderzoeken we hoe we meer regie kunnen voeren op het aanvragen van aansluitingen.

8.6 Netbewust bouwen en ontwikkelen

Bij netbewust bouwen zijn de uitgangspunten: minimale energiebehoefte, een slimmer gespreid energieverbruik, zoveel mogelijk lokale benutting van lokaal opgewekte stroom, en het uitrusten van gebouwen en bedrijven met slimme technologieën die de belasting van het net beperken. Dit kan in gebieden met netcongestie de woningbouw vergemakkelijken.

Onderdeel van netbewust bouwen is passief bouwen. Deze woningen zijn zó ontworpen dat ze nauwelijks energie gebruiken voor verwarming of koeling. Dat kan met goede isolatie, luchtdicht bouwen, slimme oriëntatie op de zon, zonwering en het gebruik van natuurlijke ventilatie. Hierdoor blijft de externe stroomvraag minimaal en wordt de druk op het elektriciteitsnet verlicht. Bij beperkt beschikbare capaciteit kunnen zo meer woningen worden aangesloten dan wanneer je traditioneel bouwt.

Een ander onderdeel van netbewust bouwen is dat we stedelijke ontwikkelingen vaker semi-off-grid benaderen en de afhankelijkheid van het 'officiële' elektriciteitsnet zo klein mogelijk maken. Lokaal opwekken, opslaan en gebruiken van elektriciteit speelt hierin een belangrijke rol. Zo kunnen woonwijken worden uitgerust met zonnepanelen en batterijen, zodat opgewekte stroom binnen de wijk lokaal wordt opgeslagen en benut, in plaats van teruggeleverd aan het net. Daarnaast kunnen nieuwbouwwijken zo worden ontworpen dat warmtepompen en laadpalen slim worden aangestuurd, zodat zij het net niet tegelijkertijd belasten. Andere maatregelen zijn het vaker toepassen van collectieve warmtenetten of Warmte-Koude Opslag (WKO) in plaats van luchtwarmtepompen. Deze gebruiken weliswaar ook extra stroom voor verwarming ten opzichte van verwarming met aardgas, maar wel minder elektriciteit tijdens piekuren dan een standaard warmtepomp.

Bij de integrale verduurzamingsprojecten van het maatschappelijk vastgoed kan worden gekozen voor een hybride oplossing. De projecten worden niet volledig aardgasvrij, maar aardgasvrij-ready. Daarbij wordt het gebouw verduurzaamd en wordt de installatie voorbereid om van het gas af te gaan. Als er weer voldoende netcapaciteit beschikbaar is, wordt het gebouw alsnog volledig aardgasvrij.

Netbewust bouwen vraagt om een andere aanpak, stimulering en aansturing vanuit de gemeente bij projectontwikkeling: ontwikkelaars, bouwers en projectgroepen krijgen andere opdrachten mee. Wij gaan de principes van netbewust bouwen incorporeren in onze organisatie.

In tegenstelling tot traditioneel ruimtelijk plannen houden we voortaan vanaf de eerste planfase rekening met de beschikbaarheid van transportcapaciteit voor elektriciteit. Dit betekent onder andere combinaties van ruimtelijke functies op basis van hun vraagprofiel, zodat niet iedereen tegelijkertijd piekbelasting veroorzaakt. Dit betekent ook dat we kritisch kijken naar nieuwe vestigingen die veel transportcapaciteit vragen in relatie tot hun toegevoegde maatschappelijke waarde. Dit noemen we energieplanologie.

8.7 Regelbare opwek en opslag

In Utrecht heeft de netbeheerder een aanbesteding uitstaan om regelbare stroomproductie aan te bieden. Stroomgeneratoren worden ingezet totdat de netverzwaring gereed is. Deze regelbare opwek wordt op strategische plekken in het Utrechtse net beschikbaar gesteld. Hiermee kunnen de pieken in het net worden opgevangen wanneer het echt nodig is, vooral bij zeer koude periodes. Utrecht ziet dit als een absolute noodmaatregel om bedrijven te kunnen blijven aansluiten en de woningbouwopgave te realiseren. Ook om te voorkomen dat de overstap van huishoudens van cv-ketels naar warmtepompen en van brandstofauto's naar elektrische auto's stagneert. Er zijn duurzame opties voor regelbare opwek, zoals bijvoorbeeld gebruik maken van, hydrogenated vegetable oil (HVO), waterstof of biogas.

Naast het tijdelijk lokaal toevoegen van elektriciteit in pieken is het belangrijk om het net beter te balanceren en om de pieken op te vangen met regelbare opslag. Een veel toegepast voorbeeld is een batterij die overdag als de zon schijnt oplaadt en tijdens de piekuren weer ontlad. Ongeregelde thuisbatterijen die geen rekening houden met de drukte op het elektriciteitsnet kunnen de balans op het elektriciteitsnet juist verstoren. Echter bij een slimme netbewuste aansturing hebben ze zeker de potentie om netcongestie verzachtend te werken. Andere voorbeelden van opslag zijn collectieve WKO's en persluchtinstallaties.

Wij gaan samen met de netbeheerder het komend half jaar de mogelijkheden voor regelbare opwek en opslag bepalen en of wij hierop moeten inzetten en op welke wijze.

9. Beleidsherijking

Het fenomeen netcongestie en de manier waarop we daar als samenleving mee omgaan, is nieuw en nog volop in ontwikkeling. We kunnen op dit moment nog niet zeggen in hoeverre de onderdelen uit het handelingsperspectief onze ambities voor de gemeente – en het tempo waarin we die willen realiseren – kunnen faciliteren. We rekenen ons dan ook niet rijk.

Wel weten we dat we pas de volledige slag naar CO₂-neutraliteit kunnen maken zodra het elektriciteitsnet voldoende is verzwakt. Netcongestie heeft dus invloed op het moment waarop Groningen volledig CO₂-neutraal kan worden. Toch is stilzitten geen

Volgvel 11

optie. We blijven maximaal inzetten op isolatie, efficiënte installaties en ‘aardgasvrij-ready’ bouwen, zodat we snel kunnen schakelen zodra het net dat toelaat.

Een versnelde transitie naar energiezuinigere en ‘netbewuste’ bouw vergt mogelijk hogere investeringen, die zich op termijn terugverdienen. Ook het organiseren van tijdelijke oplossingen kost geld. Maar níét kiezen voor tijdelijke maatregelen kost óók geld: vertraging in de planvorming, uitstel van opbrengsten en een verslechtering van het ondernemersklimaat zijn op de lange termijn minstens zo kostbaar.

De uitdaging van de doorlopende elektrificatie vraagt van ons dat we ook op de lange termijn anders omgaan met elektriciteitsverbruik, zodat we ook na oplevering van de huidige netverzwaring niet opnieuw tegen de grenzen van het elektriciteitsnet aanlopen. We moeten nú toewerken naar een flexibeler en toekomstbestendig energiesysteem.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Roelien Kamminga

secretaris,
Sander Gerritsen

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.